

Markkinavalvonta

12.3.2007

Dnro 7/515/2007

Julkinen

Kauppa- ja teollisuusministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

RAHOITUSTARKASTUKSEN LAUSUNTO KTM:N LAUSUNTOPYYNTÖÖN TILINTARKASTAJAN VASTUUSTA

Kauppa- ja teollisuusministeriö pyytää Rahoitustarkastukselta lausuntoa

1. OTT Timo Kaisanlahden ja OTT Pekka Timosen laatimasta selvityksestä sekä siinä ehdotetuista säädösehdotuksista
2. Komission konsultaatioasiakirjasta sekä siinä esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista.

1 Yleistä

Rahoitustarkastus pitää tärkeänä, että Suomessa on korkealaatuinen ja riippumaton tilintarkastustoiminta sekä kansainvälisesti hyvää tasoa oleva tilintarkastustoiminnan valvonta. Tällöin on tärkeää, että tilintarkastusalan sääntelyä ja valvontaa kehitetään vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Lisäksi on suotavaa, että tilintarkastusosalalla on riittävästi toimijoita ja kilpailua.

Rahoitustarkastus tarkastelee tilintarkastusalan toimintaa ja kehityssuuntia yhtäältä yleisesti rahoitusmarkkinoiden toimivuuden ja luotettavuuden näkökulmasta ja toisaalta sijoittajansuojan näkökulmasta. Tilintarkastajien suorittama työ listayhtiöiden markkinoille annettavien tietojen varmentajana on keskeisessä asemassa näissä kummassakin näkökulmassa. Lisäksi Rahoitustarkastuksen valvottavien, kuten pankkien, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden, omien varojen riittävyys sekä riskien ja pääoman hallinnan valvonnan kannalta on tärkeää, että käytettävät tunnusluvut perustuvat tilintarkastajien varmentamiin tietoihin.

Rahoitustarkastus katsoo, että oikein mitoitettu ja kohdistettu tilintarkastusalan sääntely ja valvonta edistävät osaltaan yleistä luottamusta taloudelliseen informaatioon.

Markkinavalvonta

12.3.2007

Dnro 7/515/2007

Julkinen

2 Kaisanlahden ja Timosen laatima selvitys sekä siinä ehdotetut säädösmuutokset tilintarkastajan korvausvastuusta

Rahoitustarkastus pitää ansiokkaana OTT Timo Kaisanlahden ja OTT Pekka Timosen laatimaa selvitystä. Selvityksessä on laajasti käyty läpi tilintarkastajan vastuun suhdetta Suomen yleiseen vahingonkorvausoikeuteen tuomioistuinratkaisujen ja oikeuskirjallisuudessa esitettyjen kannanottojen perusteella. Lisäksi selvitys sisältää useampaa maata käsittelevän oikeusvertailun.

2.1 Tilintarkastusalan sääntelyn kehittäminen

Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan tilintarkastajan korvausvastuun sääntelyä on tarpeen kehittää ja lakiehdotusten jatkovalmistelua on syytä jatkaa nyt tehtyjen säädösehdotusten pohjalta. Rahoitustarkastus kiinnittää huomiota seuraaviin jatkovalmistelua edellyttäviin seikkoihin.

Jatkovalmistelussa tulisi seurata kansainvälistä kehitystä ja tilintarkastusalan kansainväliseen toimintaympäristöön liittyviä uhkatekijöitä riittävästi, koska tilintarkastustoimiala on pitkälti riippuvainen alan kansainvälisestä kehityksestä. Rahoitustarkastus katsoo, että jatkosvalmistelussa tulisi muun muassa selvittää vastuun jakautumista tilintarkastusyhteisöjen kansainvälisten verkostojen, tilintarkastusyhteisöjen ja tilintarkastajan välillä konsernitarkastuksen näkökulmasta.

Yhtiön johdon ja tilintarkastajan vastuuta tulee Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan tarkastella kokonaisuutena. Koska vallitseva oikeustila vastuukysymysten osalta on Rahoitustarkastuksen mielestä Suomessa jossain määrin epäselvä, asian kokonaisvaltainen tarkastelu olisi hyvä saada työn alle nopeasti.

Rahoitustarkastus pitääkin tärkeänä, että jatkovalmistelussa syvennetään tarkastelua koskien vahingonkorvausvastuun jakautumista tilinpäätösinformaatiota laativien ja sitä tarkastavien välillä. Rahoitustarkastus ei pidä tasapainoisena yhteisvastuullisesta vahingonkorvausvastuusta seuraavaa käytännön ilmiötä, jossa tilintarkastajan maksettavaksi tuleva osuus kasvaa siitä syystä, että yhtiön johto ei ole kykenevä vastaamaan omasta osuudestaan vahingonkorvausta.

Korkealaatuinen tilintarkastustoiminta edellyttää, että alalle jatkossakin haetaan osaavia tilintarkastajia. Tämän vuoksi on tärkeää, että toimialan sääntelyä vastuukysymykset mukaan lukien samoin kuin valvonnan kehitystyötä tehdään siten, että ne kokonaisuutena myös tukevat tilintarkastusalan houkuttelevuutta ja tilintarkastajien ammattitaidon- ja osaamisen yl-

Markkinavalvonta

12.3.2007

Dnro 7/515/2007

Julkinen

läpittämistä sekä KHT-yhteisöjen riskienhallinta- ja laadunvarmistustoimintojen kehittämistä. Tällöin on syytä ottaa huomioon myös se seikka, että IFRS-standardien perusteella laaditut tilinpäätökset ja kansainvälistynyt toimintaympäristö asettavat merkittäviä vaatimuksia osaamiselle.

2.2 Ehdotetut säädösehdotukset

Ehdotetun TTL 51 § 1 momentissa todetaan velvollisuus korvata vahinko, jonka tilintarkastaja on aiheuttanut tahallisesti tai huolimattomuudellaan yhteisölle. Lisäksi todetaan, että ilman erityistä syytä tilintarkastajan ei voida katsoa aiheuttaneen vahinkoa, jos tilintarkastaja osoittaa, että tilintarkastuksessa on noudatettu kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja ja hyvää tilintarkastustapaa. Rahoitustarkastus pitää tätä hyvänä lähtökohtana. Tilintarkastajan korvausvastuun tulee olla tuottamusvastuuta ja vastuun arvioinnissa kansainvälisten tilintarkastusstandardien ja hyvän tilintarkastustavan noudattamisella tulee olla merkittävä painoarvo.

On kuitenkin huomattava, että kansainväliset tilintarkastusstandardit ovat periaatepohjainen ja kansainvälinen normisto, mikä osaltaan tuo haasteita tilintarkastustyön arvioinnille. Lisäksi se seikka, että tilintarkastuksen tavoitteena on saavuttaa ainoastaan kohtuullinen varmuus, tuo arvioitiin lisähaasteita. Rahoitustarkastus pitää tämän vuoksi erittäin tärkeänä, että jatkossa seurataan ja arvioidaan missä määrin kansainvälisten tilintarkastusstandardien ja hyvän tilintarkastustavan noudattaminen on osoitettavissa tuottamusvastuun perusteeksi ja mikä merkitys tehdyillä ratkaisuilla on oikeuskäytäntöön.

TTL 51 § 2 momentissa todetaan ne kolmannet tahot, joiden on mahdollista ajaa vahingonkorvauskannetta, ellei yhteisö vaadi samasta perusteesta aiheutuvaa korvausta. Säädösehdotuksessa on uutena kohtana määritelty tarkastuskohteena olevan yhteisön korvauskanne ensisijaiseksi siten, että osakkaan, yhtiömiehen ja jäsenen kanneoikeuden edellytyksenä on, että yhtiö ei nosta kannetta. Rahoitustarkastus katsoo ehdotetun mukaisesti, että tilintarkastajan huolellisuusvelvoitteen sekä vastuun tulee kohdistua ensisijaisesti tarkastuskohteena olevaan yhteisöön. Rahoitustarkastus pitää kuitenkin tärkeänä, että jatkovalmistelussa selvitetäisiin asiaa myös sijoittajansuojan näkökulmasta, kun on kyse listayhtiöiden tilintarkastuksesta. Tarkastelua tulisi tällöin laajentaa myös yhtiön johdon vastuuseen.

TTL 51 § 3 momentissa määritellään vahingosta vastuulliset. Vastuullisia ovat yhteisön tai säätiön valitsema tilintarkastaja, tilintarkastusyhteisö tai henkilökohtaisesti valittu tilintarkastaja. Rahoitustarkastus kannattaa ehdotusta, jolla päävastuullisen tilintarkastajan yhteisvastuuta tilintarkastusyhteisön kanssa lievennetään.

Markkinavalvonta

12.3.2007

Dnro 7/515/2007

Julkinen

TTL 51 § 4 momentissa todetaan vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakaantumisesta korvausvelvollisten kesken, jos kanne oikeus muiden korvausvelvollisten osalta on vanhentunut tai sen käyttämisestä on luovuttu. TTL 51 § 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilintarkastajan oikeudesta rajoittaa tai poistaa vastuutaan tilanteessa, jossa yhtiön johdon vastuuta on osakeyhtiölain 22 luvun 9 §:n 2 momentin mukaisin yhtiöjärjestysmääräyksin rajoitettu. Rahoitustarkastus pitää näissä momenteissa ja niiden perusteluissa esitettyjä näkemyksiä perusteltuina.

3 Komission konsultaatioasiakirja sekä siinä esitetyt sääntelyvaihtoehdot

Euroopan komissio on teettänyt Euroopan parlamentin ja neuvoston 8. yhtiöoikeudellisen direktiivin (2006/43/EY) artiklan 31 perusteella selvityksen tilintarkastajan vastuusta. Selvitys on rajattu koskemaan tilanteita, joissa tilintarkastajan vastuu aiheutuu huolimattomuudesta, kun yhtiössä on todettu väärinkäytös tai yhtiön toiminnan jatkuvuus on uhattuna.

Rahoitustarkastus katsoo, että yhtenäisen sääntelyn kehittäminen EU-tasolla on ongelmallista, koska vahingonkorvauslainsäädännössä on paljon maiden välisiä eroja. Kansainvälinen toimintaympäristö ja EU:n yhtenäismarkkinat ovat kuitenkin tärkeitä huomioon otettavia tekijöitä. Asian tarkastelua ei kuitenkaan tulisi rajoittaa EU:n tasolle, vaan globaali kehitys tulisi myös ottaa huomioon. Lisäksi vahingonkorvausvastuun rajoittamisen vaikutuksia sijoittajansuojaan ei Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan ole käsitelty selvityksessä riittävästi. Vahingonkorvausvastuulle vaihtoehtoisia riskienhallinnan keinoja ei myöskään ole selvitetty riittävästi.

Komission konsultaatioasiakirjassa esitetty vaihtoehto 4 lähtee suhteellisen vastuun periaatteesta. Tilintarkastajaan kohdistuu vain se osa korvausvastuusta, jonka hän tuottamuksellisesti on aiheuttanut. Rahoitustarkastus pitää kyseistä vaihtoehtoa esitetyistä vaihtoehtoista soveltuvimpana mahdollisen jatkotyön pohjaksi.

RAHOITUSTARKASTUS

Jarmo Parkkonen
apulaisjohtaja

Liisa Tojkander
pankkitarkastaja